

Aglonā izveidota Starpdiacēžu tiesa

Baznīcas tiesa ir Katoļu baznīcas iekšēja institūcija, kas izskata un izmeklē Baznīcas kompetencē esošas lietas. Latvijā Baznīcas tiesas vēsture nav tik sena, 2003. gada martā Svētais Krēsls Vatikānā atļāva nodibināt divas tiesas – Starpdiacēžu tiesu (tās kompetencē ir Rēzeknes-Aglonas, Jelgavas un Liepājas diecēzes) un Rīgas Metropolijas tiesu (skata Rīgas un Vidzemes draudžu jautājumus). Katra tiesa viena otrai ir kā apelācijas tiesa. Ja neapmierina abu tiesu lēmums, tad vēl pastāv iespēja lietu apelēt trešajā instancē – Romas Rotā Vatikānā. Agrāk abas Latvijas instances atradās Rīgā, taču nesen par Starpdiacēžu tiesas centru izvēlēta Aglona, tādējādi tiesa kļūs pieejamāka Latgales un citu novadu iedzīvotājiem.

Šo tiesu Aglonā vadīs priesteris Juris Zarāns, kurš jau ilgāku laiku ir viens no trim Starpdiacēžu tiesas tiesnešiem un ir ieguvis doktora grādu Baznīcas kanoniskajās tiesībās. Lai veiktu jaunos un atbildīgos pienākumus, priesterim nācies atvadīties no savas iepriekšējās draudzes Līksnā, taču vikāra pienākumus viņš turpinās veikt arī Aglonas bazilikā. Priesteris atzīst, ka baznīcas tieslietas aizņem daudz laika, turklāt viņš visu darba apjomu paveic viens pats bez notāra vai sekretāra, bet tas nozīmē ne tikai veikt sava veida izmeklēšanu, bet arī visus savāktos materiālus nodrukāt datorrakstā, kas aizņem vismaz 100 lappuses.

Galvenokārt tiek izskatītas lietas par laulības atzīšanu par spēkā neesošu, tiek risināti arī baznīcas iekšējie jautājumi, kas saistīti ar īpašumu lietām u.c. Baznīcas tiesā var tikt izskatīti jautājumi arī par cieņas un goda aizskaršanu.

Katru lietu izskata trīs tiesneši un pieņem lēmumu, tad lieta nonāk nākamajā instancē – Metropolita tiesā. Baznīcas likums nosaka, ka lieta jāizskata gada laikā, taču gaidīšanas laiks var variēt atkarībā no Baznīcas tiesas noslogotības.

Laimē un nelaimē, veselībā un slimībā

Svētajos Rakstos ir teikts "Ko Dievs savienojis, to cilvēkam nebūs šķirt", pie šī likuma pieturas arī Baznīcas tiesa, taču izņēmuma gadījumos tā tomēr šķir laulības, kas slēgtas Dieva priekšā. Vislabāk tomēr būtu no tā izvairīties, tāpēc priesteris Juris Zarāns iesaka ikvienam laulāties gribošam pārim "septiņas reizes padomāt, pirms vienreiz salaulāties". Priestera rokās nonāk baznīcā slēgto laulību šķiršanas lietas, tāpēc ikdienā viņa galvenais dokuments ir "Baznīcas Kanonisko tiesību kodekss".

"Nevar padarīt par neesošu to, kas ir noticis. Ja laulība noslēgta pie altāra, tā ir spēkā visu mūžu," tāda ir baznīcas un arī priestera Jura Zarāna nostāja. Baznīcas tiesas uzdevums nav šķirt, bet gan censties saglabāt laulību. Jāpiebilst, ka Katoļu baznīca neatzīst laulības šķiršanu tādā formā, kādā tā ir paredzēta Latvijas civiltiesībās. Baznīcas tiesa nešķir laulību, bet var atzīt to par spēkā neesošu jau tās noslēgšanas brīdī, ja ir pārkāpts Baznīcas likums.

Tikai laulāto nesaskaņas vien vai nespēja dzīvot kopā nevar būt par iemeslu laulības atzīšanai par spēkā neesošu, ir jābūt nopietniem cēloņiem, kas ir pastāvējuši jau laulības

noslēgšanas brīdī. Ja arī laulātie sen pašķīrušies un dzīvo katrs savu dzīvi, izveidojuši jaunas ģimenes, ne vienmēr viņu laulība tiek atzīta par spēkā neesošu. Baznīcas tiesa katru lietu izskata īpaši rūpīgi, izvērtējot laulības slēgšanas iemeslus, visu laulības dzīvi un iemeslus, kas veicinājuši laulības iziršanu. Tiesnešiem pēc iespējas vispusīgi un objektīvi jānoskaidro visi apstākļi, lai secinātu, vai kāda no Kanonisko tiesību kodeksā minēto iemeslu dēļ attiecīgā laulība neatbilst tai laulības definīcijai, kādu pauž Katoļu baznīca.

J. Zarāns stāsta, ka raksturu nesaskaņa, laulāto sānsoli, neprasme sadzīvot un uzņemties laulības pienākumus vēl nenozīmē, ka laulība nav spēkā.

Baznīcas tiesai ir jāpierāda, ka laulībai ir bijis nopietns defekts. Taču, ja problēmas radušās ar gadiem jau laulības laikā, tad daži no minētajiem iemesliem, piemēram, slimības, var arī nebūt iemesls laulības anulēšanai, jo abi laulātie baznīcā devuši solījumu būt kopā "kā laimē, tā nelaimē, kā veselībā, tā slimībā".

Sākuši rūpīgāk izsvērt

Laulātajiem ir iespēja izdziedēt savu laulību, tamdēļ tiek dots pārdomu un samierināšanas laiks. Ja pāris savu laulību noslēdzis ne tikai baznīcā, bet arī dzimtsarakstu nodaļā, tad pirms vērsšanās Baznīcas tiesā laulība jāizšķir civiltiesā.

Ja Baznīcas tiesa atzinusi laulību par spēkā neesošu, tad vīrietis vai sieviete var noslēgt jaunu laulību Katoļu baznīcā. Taču šis process nevar būt bezgalīgs, uzsver priesteris Juris Zarāns. "Nevar iet pie altāra ar domu – kā būs, tā būs, ka pēc gadiem varēs šo laulību izšķirt. Ir jābūt pilnīgai pārliecībai, ka gribi visu mūžu nodzīvot tieši ar šo cilvēku", saka priesteris. Ja Baznīcas tiesā cilvēks vērsas ar kārtējo prasību par laulības šķiršanu, tad tiesa var piemērot arī sodu, piemēram, uzstādīt prasību jaunai laulībai saņemt īpašu bīskapa atļauju, bet var arī aizliegt atkārtoti laulāties.

J. Zarāns atzīst, ka laulāšanās bums bijis deviņdesmitajos gados, kad sākās ticības brīvība un laulāšanās baznīcā izvērtusies par modes lietu. Šobrīd cilvēki sākuši rūpīgāk izsvērt šo soli un apzināties laulību nopietnību.